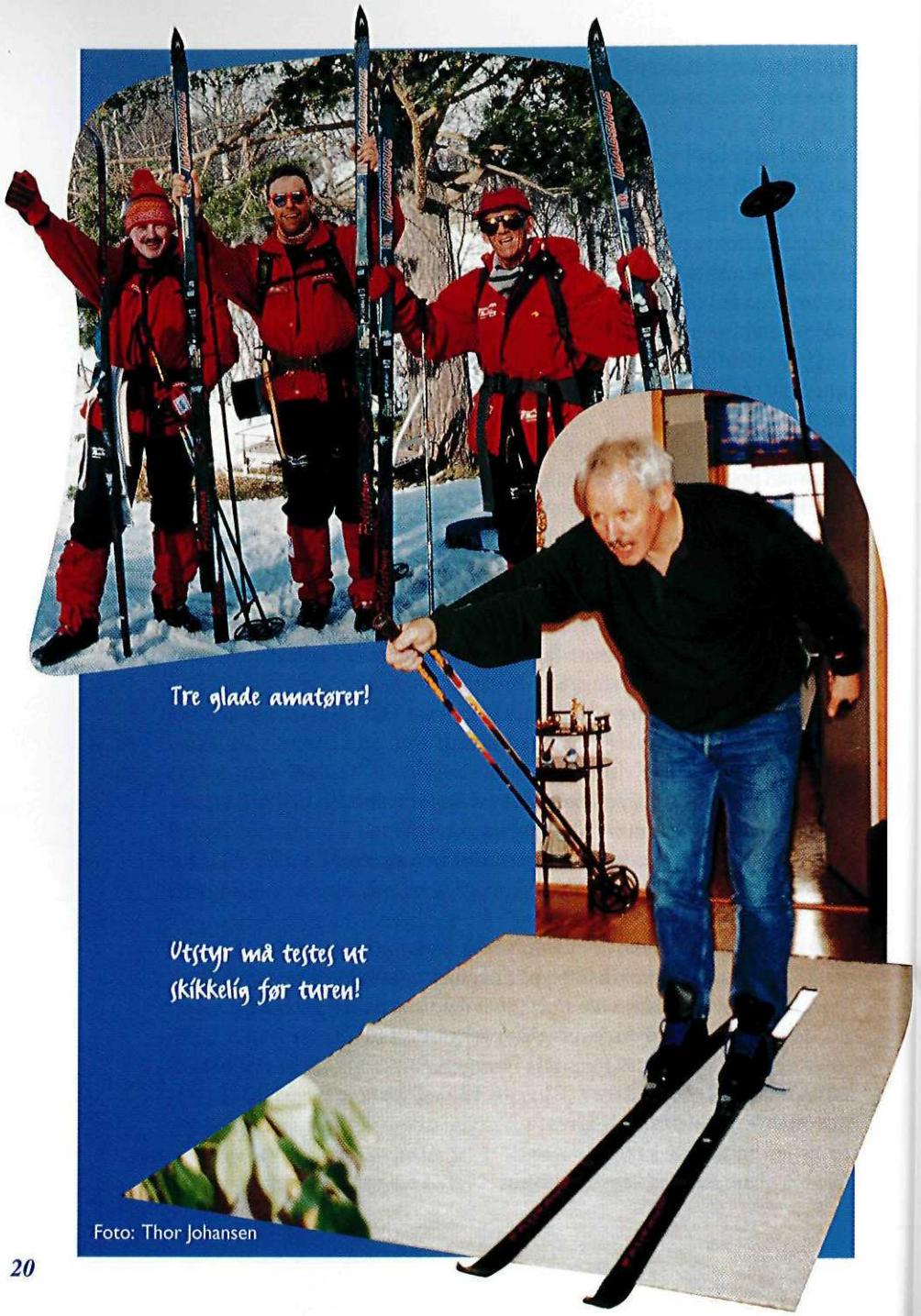

Foto: Thor Johansen

Så gikk de gamle hjem!

Av Thor Johansen

Dette skal dreie seg om hvordan tre glade, voksne amatører planla en skitur fra Trondheim via Klæbu, Budal, Kvikne, Orkelsjø, Kongsvoll, Dovre/Trollheimen, Bjorli, Tafjord, Stordal og til Ålesund. En distanse på over 40 mil. En rar idé som skulle bli til en erfaring og et minne for livet.

Ja, for en merkelig idé var det. Undertegnede satt en dag i februar 1998 en stille stund på jobb og pønsket på følgende: Byen jeg kommer fra, Trondheim, fylte 1000 år i 1997, mens byen jeg bodde i, Ålesund var 150 året etter. Hvordan klare å gi noe fra den ene byen til den andre samtidig skaffe seg selv et minne å ta vare på? Jo så klart, man går på ski fra den ene byen til den andre!

Faren med en slik idé er at hvis en deler den med andre, blir det fort til at bordet fanger. Og den "feilen" ble gjort! To personer til ble informert, og – jo da, dette ville de være med på!

Ikke nok med det, på kort tid hadde vi gjort avtale med Trondheim kommune ved ordfører Marvin Wiseth om at vi skulle ta med oss jubileumsgave fra Trondheim til jugendbyen Ålesund. Denne gaven, en tinnøse med middelaldermotiv og med Trondheims byvåpen, landets eldste, skulle vi ta med oss over fjellet og overlevere til Ålesunds ordfører på markeringsdagen for byens jubileum, 13. april.

For å si det mildt, så var ingen av oss lokalkjente i store deler av det terrenget vi skulle legge turen. Alle hadde vi travet diverse turer i Tafjordfjella på Sunnmøre, men det var ikke på ski. Likevel følte vi at vi hadde god nok bakgrunn, og at vi var i fysisk god nok form til å klare de strabaser som ventet oss.

Men blind høne søker gjerne nyttig hjelp, så vi ringte TT og ba om et møte. Og der var det ikke bare hjelp å få, men de var svært positiv til denne sprø ideen! Vi begynte å få troen på at vi hadde funnet på noe vettugt.

Nå var vi etter hvert kommet så langt at det var umulig å sløyfe turen. Vi hadde reiserute, vi hadde gaven, og vi var invitert til TTs påskemøte for å holde foredrag om hensikten med turen.

Arrangementskomitéen for 150-årsjubileet i Ålesund hadde godkjent opplegget, sponsorer hadde velvillig støttet oss med nytt utstyr, bankene hadde gitt oss økonomisk ryggrad, og PR-kåte som vi var, hadde vi allerede vært på lokal-TV, radio og aviser i begge byene.

Men turen skulle ikke gå på helsa løs – det hadde vi bestemt oss for. Vi skulle legge oss værfast om nødvendig, eller velge alternative løsninger. Det går jo alltid et tog!
Vi innrømmer etterpå, at det var mye som skulle til for at vi hadde "snudd i tide". Om vi ikke var verdens sprekeste så skulle vi ha nådd opp i konkurransen om stahet.

Ut fra en grovskisse ble turløypa lagt opp med hjelp av Torgeir Gunleiksrud i TT og lokalkjente i Tafjordfjellene. Det lå an til en tur på over 40 mil i løpet av ca. 13 dager, og vi følte oss klare til å gå. Men før vi forteller om turen og strabasene, litt om de tre glade vandrere:
Thor Johansen, 50 år, trønder bosatt i Ålesund. Gammel fotballspiller og markatraver. Glad i å gå i fjellet, men liten erfaring med langturer. En glad gutt med kropp bygd for mat, og med et godt reservelager for turen. Turens "far" og derfor selvutnevnt som turens motivasjonsfaktor, muntrasjonsråd samt skribent og fotograf. Skeiet ut med å gå Birkebeineren i 1994 og lot det bli med det.
Bjørn Jørgensen, 58 år. Mannen med den store bakgrunnen fra fjellverdenen. Det er ikke få topper denne karen har spist appelsin på, ikke bare på Sunnmøre. "Hvor det er fjell er det Bjørn," er hans motto. Og han sleiver lett innom fjell som Kilimanjaro og topper av den klassen. Fysisk lett og har en hvilepuls i nærheten av hjertestans. Også han gammel fotballspiller og ekte Ålesunds-gutt. En god idé han fikk før turen, var at vi skulle lodde ut pulken vår til inntekt for Frelsesarmeen. Pulken ble senere solgt på auksjon for 30.000 kr.
Tredjemann var **Rune Kvam**, 35 år og fra Ålesund. Vårt ungdomsalibi med undervannsrugby og -fotografering som hobbyer. Av den typen som er utstyrt med kroppen full av praktiske anlegg. I tillegg den fysisk sterke av oss, noe som vi visste å benytte oss av under turen. Beordret til å være turens kart og kompassbruker, samt å lære seg bruk av GPS-mottaker og praktisere denne lærdommen under turen. Også pålagt å være turens doktor, siden hans samboer arbeidet på apotek!

Så sto vi da den 31. mars i Katedralskolens festsal på TTs påskemøte og snakket om turens mål og mening, før vi fikk Trondheim bys gave til Ålesund overlevert av varaordfører Liv Sandven. En av oss i fullt turantrekk, de to fra Ålesund i full "Sunnmørsbunad" – regndress med sydvest. Det var viktig for oss å gi inntrykk av at her var det tre glade karer som skulle ut på tur, at vi gledet oss til turen og til den opplevelsen vi skulle leve på etterpå.

Snart var vi reiseklare, med nøklene til TTs og til DNTs hytter i sekken. Og med NRK-Trøndelag som paparazzi etter oss i bil opp til Brøttem i Klæbu hvor skituren startet. Det var nemlig ekstremt vanskelig å starte fra Trondheim, for der hadde regnet tatt knekken på snøen.
Klokka 20.00, etter et raskt intervju på radioen, var vi klare til start. Som en stor mann har sagt før oss: "Loddet er kastet". Vi var klare for den største styrkeprøven! Så kom mørket sigende.

1. Etappe, Brøttem opp til koia ved Storavatnet i Brungmarka

Gamle Johansen hadde vært så forutseende og gått denne delen av turen en par uker før, for å gjøre seg kjent i terrenget. Vi skulle gå den første etappen i mørket, og da var det greit å være litt orientert. Denne rekognoseringen ble gjort en vakker lørdag med godt skiføre, midt på dagen og med liten sekk.
Ut fra denne turen ble det beregnet å bruke ca. 2 1/2 time fram til koia.

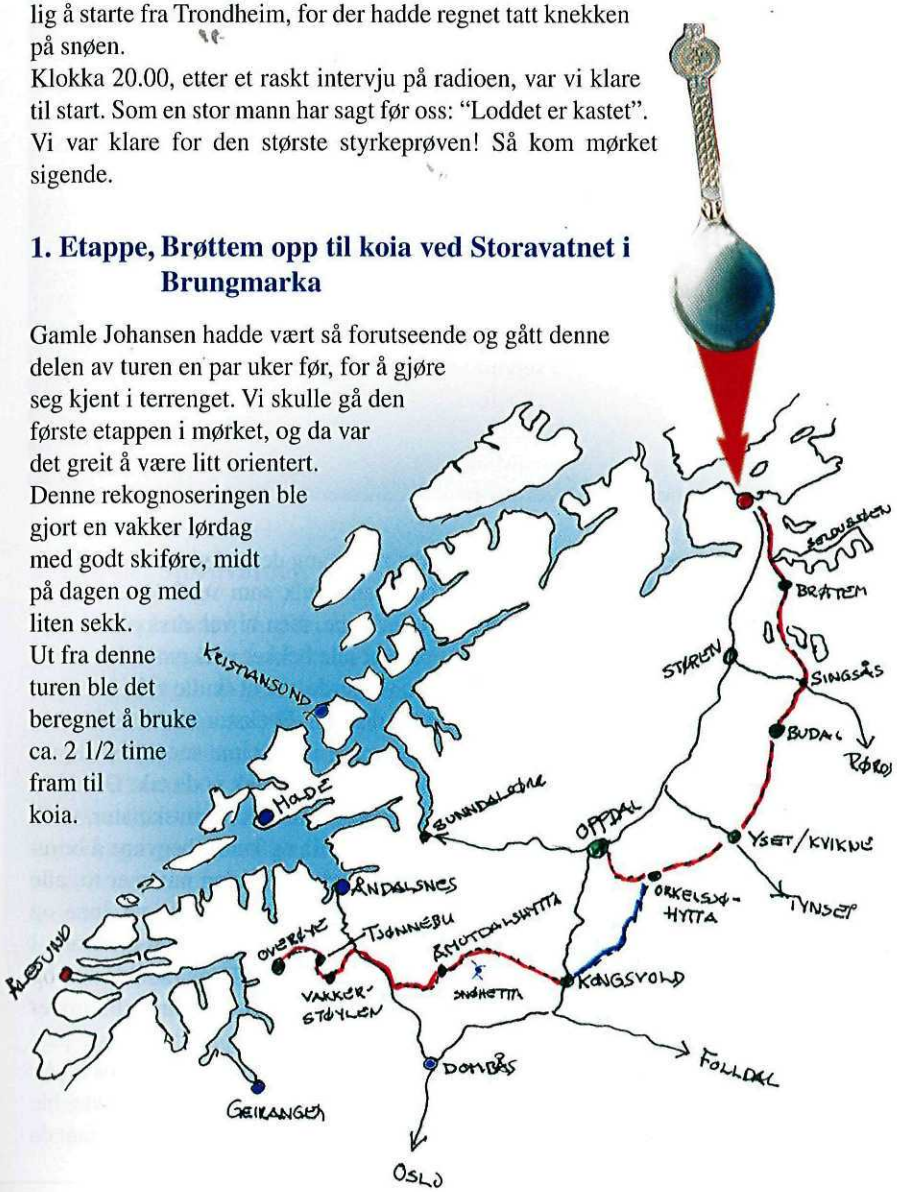

31. mars
Kl. 20.00.
Etter intervju med NRK er vi klare til start.
Fra venstre: Thor Johansen, NRK's reporter, Bjørn Jørgensen og Rune Kvam.
Foto: Thor Johansen

Men denne kvelden var det mørkt, det regnet, og det var gjennomslagsføre. I tillegg hadde vi sekker på 20 kilo, samt pulk som veide over 80 kilo Den første lia var godt egnet som utforløype, men vi var altså på vei opp. Snøen var pill råtten, og regnet gjorde at alle bekker små rant i den traseen vi skulle gå. Den første erfaringen vi gjorde, var at skulle vi komme oss opp lia med pulken, måtte to personer dra den. Et ekstra tau ble koblet til, men selv da fungerte den mer som en plog i den råtne snøen. Heldigvis hadde vi skistaver med skikkelige kringler, så vi fikk gode tak. Dessuten var skifellene gode å ha. Ved hjelp av disse, noen kilo muskulatur, sterk vilje og noen liter svette, kom vi da oss opp lia og kunne begynne å bevege oss innover de første myrene. Og da fikk vi erfaring nummer to, alle bekkene som fjorten dager tidligere hadde vært islagt, var nå åpne og friskt klukkende, og føret var av en slik standard at vi lett falt gjennom. I tillegg hadde regnet gjort at det var overvann på alle myrstrekk og alle vann. Dette førte til at vi fikk oss hyggelige spaserturer rundt alle myrer og de to vannene vi skulle gått rett over. Når vi i tillegg måtte lete opp passeringssteder over bekker, samt at vi opplevde at det er forskjell på å lese terreng i dagslys i stedet for om natten, og selv om vi hadde hodelykt, ble turen første kveld rimelig lengre enn det vi hadde planlagt. Men vi fant da

koia som ligger ca. 1 km. fra Storavatnet i underkant av Kløftåsen. Våte av svette og regn ankom vi 30 minutter over midnatt, og da hadde vi brukt 4 1/2 time, altså to timer mer enn beregnet på denne korte etappen. Vi var kommet oss vel 390 moh.
Det heter at godt begynt er halvt fullendt, men denne kvelden så vi målet ennå svært langt i det fjerne. Mismodig måtte vi fastslå at døra på koia var borte. Noen hadde også tatt med seg røykrøret til ovnen. Dermed mistet vi muligheten til oppvarming og til tørking av våte klær. Her ble det også første gangs behandling av en plage som skulle følge oss på resten av turen – gnagsår. Fuktige skisko hadde begynt å løse opp hudlaget på hælene.
Og med såre hæler, lett regn og åpen dør gled vi inn i en natt med høy luftfuktighet og lite søvn!
Og har noen av dere, som oss, erfart at slitne mannfolk (sikkert nok damer også) snorker desperat mye og høyt? Vel, her har Bjørn et godt råd mot slikt, – og det virker! Den som blir holdt våken av andres tordenskrall, skal plystre en jevn forsiktig lyd. Etter en kort stund stopper snorkingen. Behandlingen må gjerne repeteres en gang eller to, men da blir det også stille.

2. etappe, Storavatnet, Håen, Singsås og Budal

Vi hadde som målsetting før turen at vi skulle prøve å være oppe klokka fem hver morgen for å utnytte de kalde morgentimene, men denne målsettingen ble brutt ved første anledning. Etter en natt med urolig søvn, kom vi oss ikke opp av soveposene før klokka sju, og det ble også malen for resten av turen. Så var det å ordne seg frokost, matpakker og varm og kald drikke til turen.
Klokka ni hadde vi fått skiene montert på beina, og var klare for første dagsetappe. På forhånd var dette den etappen vi var mest spent på. Bl.a. på grunn av det kuperte terrenget, usikkerhet med snøforhold og ingen merking av løyper. Og det ble ikke lettere på grunn av regnet som var kommet. Turen som skulle være på ca. fire mil, ble mye lengre på grunn av alle rundturene vi måtte foreta ved myrer, bekker og vann.
Selve kursen var grei å holde, men allerede her var det klart at man kommer ikke langt uten kart og kompass – og evnen til å bruke det. Vi hadde relativ god sikt første del av dagen, men det kom jevnlig skurer med regn og sludd som gjorde sikten dårlig. Da var det ikke bare viktig at kursen var trygg, men det satte også store krav til antrekket og utstyret. Når vi

Ketil Enodd dro oss ut til skiløypa oppe i Endalen. Vi er klar til andre etappe, 2. april (torsdag). Foto: Thor Johansen

ofte gikk gjennom snøen og ned i vann, ble vi våte på beina, og da begynte gnagsårene å melde seg igjen. Pulken oppførte seg fortsatt som en landbruksmaskin og var en kraftig hemsko for å holde tempoet oppe, samt at den krevde for mye av ren muskelkraft. Det ble naturlig slik at den som trakk pulken var temposetter, og det gikk ikke fort!
Vi hadde Reinsfjellet og Kråkfjellet som gode merker, men utpå ettermiddagen forsvant begge disse i skydekket som kom seilende med mer vann. Vi hadde regnet med å være nede på Singsås kl. 19, men på det tidspunktet nådde vi bredden av Håen (423 moh) som hadde så mye overvann at det så ut som om isen hadde gått. Og da hadde vi et nytt lite problem. Vi hadde avtalt med folk på Singsås og Budal om transport og overnatting, og der sto vi, fremdeles midt oppe i fjellet hvor mobiltelefonene ikke fungerte, uten å få gitt beskjed.
Og så kom mørket sigende, og vi hadde fortsatt timer igjen å gå.

Vi hadde med oss telt for overnatting i fjellet, men problemet var å få gitt beskjeder slik at vi unngikk leteaksjoner eller lignende. Og der sto vi og måtte gjøre ett eller annet. Her må jeg ta med en ikke uvesentlig bi-ting.

Selv om ikke noen av oss er aktive religiøse, hadde Bjørns søster bedt for oss og sendt med oss tre engler. Den første dukket nå opp! En av oss syntes han hørte lyd av stemmer, uten at vi kunne si det sikkert eller retningsbestemme hvor det kom fra. Så undertegnede gikk i den retningen vi trodde lyden kom fra. Etter 1 km ble lyden tydelig, og jeg prøvde da å rope, uten at det ga resultat. Så det ble å ta fram gamle plystrekunster, og da kom det en kar på ski ned fra fjellsiden. Denne "engelen" var lærer for en klasse fra Lundamo som var ute og lærte førstehjelp i fjellet. De hadde med seg en kar fra Røde Kors, og han skulle ned til bygda om kvelden etter endt undervisning. Han hadde snøscooter, og det ble redningen den kvelden. Våte som vi var takket vi ja til å bli dratt etter snøscooteren. Dermed fikk vi også gitt beskjed til dem som ventet oss i Budal at vi var på vei. Klokka 22 var vi nede i bygda, og der sto Ketil Enodd klar for å ta oss med til gården sin i Budal hvor vi hadde avtalt overnatting. Vi hadde solide poser under øynene og var preget av å ha slitt i et par dager.

Og nå var det tid for en liten "varetelling". Spesielt Bjørns gnagsår var betydelige, men også vi to andre hadde solide røde kaker. Alle klærne trengte tørk, og vi luktet verken av røkelse eller myrra eller after shave for den del etter to dager med svetting og fuktig vær. Men familien Enodd ordnet med dusj og tørking av klær. Så Rune kunne gå over til tjenesten som legevakt med gnagsårplaster som spesialitet. Dusjen gjorde også godt for øm og stiv muskulatur, og da middagen var klar like etter midnatt, var det som en ekstra julaften. For turprovianten var av det prima slaget. Den skulle bare blandes ut i kokende vann, og vips hadde vi de mest velsmakende måltider. Kylling, fisk, lapskaus m.m., dette var kjekk turmat som kan anbefales. Bjørn hadde dessuten laget en diett med vitaminer, XL-drikke, varm drikke, tørrmat og energitabletter som fungerte meget bra.
Det gjorde imidlertid ikke pulken. Den var, til tross for anbefaling, ikke egnet til å trekke vekten vi belastet den med. Den grov seg for langt ned i snøen og ble et slit å trekke. Vi begynte alvorlig å vurdere å kvitte oss med pulken og laste mer over på ryggen. Vi hadde meget gode sekker, og kunne tåle større vekt der. Nå var vi imidlertid kommet oss opp i fjellterreng, Budal ligger ca. 500 moh, været og føret lovet bra, så vi ga pulken en sjanse til!

I Budal overnattet vi i et stabbur som var innredet for overnatting, men som hadde stått avlåst. Etter hvert som vi fikk opp varmen fikk vi uventet besøk. Det viste seg at inne mellom stokkene lå hele 97-årgangen av

budalske fluer i dvale. De som vet hvordan det er å sove med noen få fluer surrende over hodet, skjønner hvordan natten ble for oss med hele storfamilien på besøk.

3. etappe, Budal – Kvikne

Morgenstund har gull i munn? Mulig det, men for oss fjellkaran ble det mest plaster og gnagsårbehandling, og da var det noe annet enn gullord som ble uttalt.
Etter frokost la vi opp detaljert løype sammen med Ketil. Vi fikk greie på fjellsider vi burde følge, og muligheter for å finne hytter som vi kunne komme inn på for å hvile og spise.
Det var ikke så dumt ha rede på det denne dagen, for det så ut til å kunne være kraftig vind i fjellet. Som ekstra service tilbød vår venn fra Budal seg å dra oss etter snøscooter ut av bygda, slik at vi kom direkte inn på traseen vi skulle følge. Og det var noe av det vi skulle møte mye av, en stor velvillighet til å hjelpe oss med trasévalg, nødvendige transporter med mer. Folk kjente til turen vår og ville gjerne stå til disposisjon.
Som vanlig var vi av gårde til rett tid, og denne dagen var føret mye bedre. Noen få kuldegrader, litt nysnø og sol, men vind. Første del gikk i slakt terreng opp Endalen. Etter hvert som vi nærmet oss stigningene opp mot Risknappan (1012 moh), måtte vi begynne å vinne høyde for å unngå sidedaler og krattskog. Nå hadde sola begynt å myke opp snøen, og det ble klisterføre. Pulken begynte også å gjøre seg bemerket igjen, og tempoet sank sammen med den. Men vi sleit oss opp lia, og prøvde å holde jevnt tempo, for stoppet vi, verket gnagsårene verre, og det ble vanskeligere å komme i gang igjen.
Vi kom etter hvert opp i fjellet, og da endret føret seg igjen. Nå fikk vi is og skavler, men det gjorde at vi kunne holde mer jevnt tempo. Nå fikk vi bruk for stålkantene på skiene, slik at vi ikke skled sidelengs. Vinden gjorde at vi måtte ta på oss det vi hadde av godt vindtøy. Og her viste det seg at de nye, spesielle fjellvottene ikke holdt mål. Det var anbefalt for de skulle holde på varmen samtidig som de "luftet ut" fuktighet. På en eller annen måte skjedde det omvendte. De ble våte av svette fra hendene, de holdt på fuktigheten og ble da selvsagt også kalde. Heldigvis hadde vi vindvotter i sekken.
Vi hadde lagt opp til etapper på tre til fire timer før vi tok matpauser, og denne dagen nådde vi fram til Gorsetvoll ved Storhisjøen etter vel fire timers tur. Vi hadde fått beskjed om at hytta var åpen, så her rastet vi,

fyrte opp og kokte oss te. Vi var nå oppe på 930 m, dvs. den høyden vi skulle bevege oss i før vi tok ned mot Kvikne
Videre holdt vi oss i lia langs Sandfjellet (1258 m), krysset dalen over Lille Storsverjesjø og karret oss opp fjellsiden langs Sverjesjøhøa (1241 m). Herfra fikk vi et nokså skarpt nedrenn mens mørket var begynt å snike seg inn over oss. Heldigvis var vinden stilnet av, og sikten var god, så veivalget var greit. Etter å ha erfart at fjell er bare sletter og oppoverbakker fikk vi nå et godt nedrenn, helt til siste stykket ned til Yset. Der ble det krattskog, det var blitt mørkt, og skogsveien vi valgte, ble borte. Men vi kom da oss ned til de øverste gårdene til kl. 21.30, etter å ha vært ute i 12 1/2 time. Igjen ble vi møtt med topp gjestfrihet og invitert på drikke mens gårdsfolket ringte til kontaktpersonen vår, Kåre Mjøen.
Han var blitt bekymret for oss, både på grunn av vinden i fjellet, og fordi vi ikke nådde fram før det ble svarte natta. Så han hadde allerede tatt kontakt med lensmann og folk i Trondheim. Heldigvis fikk vi forhindret videre bekymring, men det er bare å slå fast at vår erfaring med mobiltelefoner i fjellet er heller dårlig. Pr. i dag er den derfor ikke noe å basere kommunikasjon i fjellet på. Så snart vi var inne i fjellet, var det umulig komme i kontakt med noen via mobiltelefonene.
Vel framme på campingplassen til Kåre, kunne vi fastslå at gnagsårene ikke så særlig bra ut, og krevde i grunnen en snarlig bedring hvis ikke turen måtte avlyses. Vi ringte derfor til Trondheim for å få sendt opp spesielle plaster som vi kunne få når vi kom til Kongsvoll. Også her fikk vi dusjet, fikk tørket tøy, og her som i Budal var det blitt ordnet med fersk melk og brød til oss.

4. etappe , Kvikne – Orkelsjøhytta.

Denne dagen så ut til bli bra. Syv kuldegrader, tindrende solskinn, men vi kunne se av snøføyka oppe i fjellsidene at det blåste kraftig i fjellet. Det var lite snø nede i dalen, og med Kåre Mjøen som avtalt kursrettleder, ble det valgt å gå ut fra Innset i stedet for Yset. Da fikk vi en trasé med stabilt snøføre, samt bedre sikring mot uvær i fjellet.
Pulken ble med glede ekspedert med tog videre til Kongsvoll som vi skulle nå to dager senere. Slik ville vi ha endel ekstrautstyr i beredskap når vi kom fram dit. Kåre kjørte oss opp i Innerdalen ovenfor Innset, hvor vi fortsatte turen. Vi merket ikke noe til vinden opp til Innerdalsvatnet (860 moh). Det gikk lett, og tempoet var mye høyere enn da vi trakk pulken. Selv om sekkene nå var en del tyngre, var det ikke problematisk i det hele

tatt. Nå var humøret på topp igjen, og over demningen på vannet tok vi den første drikkepausen. Nå var undertegnede dessverre litt slurvet med å feste flasken etter bruk, slik at den seilte av gårde. Siden vi sto i lia ved siden av demningen, laget flaska sin egen bob-bane ned lia. Vi sto og beundret hvordan den unngikk alle hindringer på nedturen, og til slutt ble den borte av syne.

Men vi hadde mange flasker både med varm og kald drikke, så dette lille uhellet skapte ikke noe problem. Derfor labbet vi videre opp langs Nonsbekken til vi fikk vinden i fleisen. Det blåste kulings styrke og med kraftige kast. Så her var det på med fullt vindutstyr, og om å gjøre å snøre godt igjen. Solbriller beregnet for fjellturer er også viktig å ha klar, ikke bare på grunn av sola, men som en hjelp mot vinden.

Kåre hadde advart oss med at vi på denne strekningen ville treffe på en topp, så en ny topp, så en til. Med andre ord det var en kupert distanse vi skulle ut på. Vi prøvde derfor å komme oss raskt opp i fjellsida på Flomhøgda (1160 m), men vinden var så sterk at vi måtte karre oss ned til lavere lende igjen før vi nådde fram til Veslorkelhøa (1291m). Vi prøvde gå jevnt og bare ta korte stopp, for vi mistet varmen relativt raskt i den kraftige vinden.

Vinden var også så sterk at vi hadde problemer med å høre hverandre. Det igjen førte til at vi kom bort fra hverandre en gang. Rune hadde ropt til oss som gikk foran at han måtte stoppe i et nødvendig ærend, men det hørte ikke vi. Derfor vandret vi videre, og i det kuperte terrenget var Rune fort borte for oss. Sporene bakover blåste bort på det skarpe føret, og vi måtte starte å søke. Nå tok det ikke lang tid før vi fant Rune igjen, men det var ingen hyggelig erfaring i det dårlige været, og det førte til et stående vedtak om at det ble ikke tillatt å ta pauser uten at det var sikkert at alle var informert.

Det var vår første lille gnisning, og vår andre fulgte raskt på. Det var litt vanskelig å orientere seg i dette terrenget Det førte til at det var behov for å bruke mye kart og kompass. Det igjen førte til en diskusjon om hvor nødvendig dette var i forhold til å gå lange strekk og heller ta nye kurser med lengre mellomrom. Når kart og kompass stilles opp mot erfaring i fjellet, blir det ofte til at ingen og alle har rett. Og det er ingen løsning å la prinsipper gå på bekostning av vurdering, samarbeid og fornuftige løsninger. Så den diskusjonen ryddet vi opp i der og da. Det var ikke aktuelt med uenighet, så fra da av diskuterte vi, tok avgjørelser og gikk videre!

Vi hadde beregnet å være framme ved Orkelsjøhytta ca. klokka 18, så på

TTs hytte ved Stororkelsjøen, 1058 moh. Skyfri himmel, men kraftig vind. Vi må legge turen over Oppdal for å kjøpe "nye" hæler til gnagsårene. 4. april, lørdag. Foto: Thor Johansen

grunn av vinden, tok vi oss tid til å gå lavere i fjellsiden. Klokka 16 var vi sikker på at vi hadde hytta i sikte, for Kåre Mjøen hadde sagt at vi kom til å se den på god avstand når vi rundet oppe i fjellsiden, vest på Stororkelhøa (1524 m). Og vi hadde ei hytte i sikte, men det var et eller annet som ikke stemte. Vi så ikke noe til Orkelsjøen, dessuten fortalte GPS-mottakeren at vi fortsatt hadde vel to timer igjen til hytta, samt at retningen var en annen. Det viste seg da at været hadde lurt oss såpass lavt i terrenget, at vi ikke var kommet lenger enn til nordenden av Stororkelhøa, og at det var Pikhaugsetrin vi hadde over dalen nordvest for oss. Så det var håpet som forsvant om tidlig middag, og det var bare legge ut igjen.

Stigningene opp dalen mellom Pighaugsetrin og Orkelsjøen (1058 m) er kuperte, og igjen fikk vi "topp etter topp"-terreng. Men til slutt så vi hytta. Vi var da litt oppe i lia mot Falkhøa (1141m) og kunne derfor kose oss med synet der vi gled ned mot vannet og Orkelsjøhytta.

Her oppe fikk vi oss for øvrig en hyggelig overraskelse. Nede mellom hytteveggen og snøfonna ved nabohytta, ble det oppdaget et telt som inne-

holdt en tøff romsdaling. Erik Holo, gammel turistforenings- og villmann fra Molde var på tur fra Lesja til Tydal! Og det helt og alene, med ryggsekk og telt som selskap. Jeg tror han var like fornøyd med å treffe oss som vi var for å treffe ham. Han slapp å ligge i telt i vinden, og vi fikk noen å skryte til.
Hytta hadde ikke, ifølge gjesteboka, vært brukt på flere måneder, så den var kald og fuktig.
Så her var det bare hive seg på fellespliktene med en gang. Først måtte inngangsdøra graves fram, det ble fyrt opp, snø til maten ble smeltet og vedbod ble gravd fram. Det samme ble utedassen. Den jobben var det undertegnede som hadde, og det var ikke så mye snø på utsida. Men det var ikke så rart, for all snøen hadde føket inn, så det ble å grave seg ned til sitteplassen i tillegg.

Snakker om trivelig hytte. Passe stor med stue med atmosfære og flott utsikt over vannet. Denne kvelden fikk vi oss middag i rett tid, og fikk en lang kveld å stelle oss på. Faktisk ble det tid til en liten middagshvil. Rene luksusen. Doktoren måtte til verket igjen, og sårene var ikke blitt bedre. Dermed ble det rådskveld, for Bjørns hæler trengte behandling. Og siden neste dags tur skulle gå over fjellet til Kongsvoll, en tur på minimum 10 timer, måtte vi vurdere om dette var mulig. Vi kunne jo se på Bjørn at han hadde skikkelig vondt. Ikke det at han sa et ord om det, og ikke ville han at vi skulle endre turen for hans skyld. I tillegg blåste det kraftig, og varslet var vind også neste dag. Så der ble det "turens far" som foreslo at vi bare måtte komme oss til Oppdal, slik at vi hadde mulighet for lege og apotek før vi dro videre. Og den beslutningen skulle vise seg være både den rette og kanskje den som berget turen.
Utpå kvelden hørte vi snøscootertrafikk i fjellet. Det viste seg å være utbringing av proviant og brensel til påsketuristene som skulle innta Orkelsjøen dagen etter. Snakk om luksuslatinger, nei det var ikke noe for oss fjellfolk.

5. etappe, Orkelsjøhytta–Oppdal–Kongsvoll

Lørdag, solskinn, kaldt, men også frisk vind.Vi hadde sett fram til et flott nedrenn til Oppdal, men allerede over vannet var føret ishardt, og det vedvarte ned til bygda. Og gamle kropper verker mye, og vi kjente at anklene begynte å bli hardt belastet. Men vi lærte og ble stadig bedre slalåmkjørere.

Så legger vi avgårde inn Stoplsjødalen. Nystuguhøi, Koldvellkinn og Storekinn på høyre side. Vi er nå oppe i ca. 1200 m høyde. Foto: Thor Johansen

Vi forserte lett skøytende over selve sjøen, og der traff vi de første som hadde ventet på å få treffe oss. De hadde lest om oss i Adresseavisen, og hadde håpet på å få møte "kjendisene". Selv om de ikke spurte om autografen, vokste vi i egne øyne. Noen hadde lest – om oss! Nå ja, vi kom oss fort ned på bakken igjen etter hvert som vinden økte mens vi passerte Rundhøa. På vei opp til Olmflya ble det å snøre til utstyret på grunn av vinden, vi hadde den delvis bakfra, så vi ble kostet deler av strekningen over fjellvidda. Men vinden spaknet heldigvis gradvis etter som vi kom ned i dalen. Turen gikk rolig og vi overbelastet ikke beina unødvendig, men det var så hardt ned lia og vi måtte krysse hele tida. I tillegg fikk vi fokksnø. Nede i lavlende tok vi oss en liten pause i et sammenrast seterfjøs, hvor vi hadde ly for vinden. Vi holdt oss nord for Sisselhø og fulgte løypa ned Olmdalen.

Så var det komme seg til telefonen, for å sjekke om plasterekspressen fra NSB hadde gtt til Kongsvoll. Bekreftelsen var kjærkommen, og så ble det drosjetur til Kongsvold Fjellstue på Dovre. Her fikk vi en ordentlig

Så er vi på vei fra Åmotsdalshytta i retning Lesja/Oversjøen. Omgivelsene er borte, men vi har GPS (satellitt-peiler). Foto: Thor Johansen

doktor til å se på gnagsårene til Bjørn. Og for å si det slik, han var imponert over størrelsen og at noen hadde vært i stand til å gå med slike sår. Om kvelden fikk vi fortalt mange påskegjester om turen vår, så egentlig var vi i vårt ess. Og da vi fikk oss en bedre konjakk om kvelden, kunne vi da ha det bedre?

Søndag var vi på med skiene igjen og oppfylte våre plikter ovenfor lokal-TV og laget opptak som vi fikk sendt av gårde. I tillegg tok vi ut det utstyret vi trengte fra pulken som nå hadde "innhentet" oss. Vi skulle nå over Dovre bak Snøhetta, og da måtte vi ta med det utstyret vi trengte for resten av turen. Sekkene ble for å si det pent – velfylte. Fra da av var en hver samtale om pulk forbudt.

6. etappe, Kongsvoll – Reinheim – Åmotdalshytta

Været ble bare bedre og bedre. Vindstille og solskinn etter ei kald natt. I 17 minusgrader krysset vi jernbanelinja, og varmet opp med å forsere Svettlia.

Løypa var lagt nord for Snøhetta, gjennom Stoplsjødalen. Det er litt av et skue å forsere denne dalen med høye fjelltopper på begge sider. Med Kolla (1418 m) på venstre side, Nystugguhøa (1513 m), Kaldvellkinn (1767 m) og Storkinn (1845 m) til høyre, og samtidig Snøhetta framme i dalen. Endelig fikk vi også skarpt vinterføre. Nå var de første påsketurister kommet til fjells, og vi hadde selskap innover.
Inne i fjellet traff vi bl.a. fire tyske ungdommer som skulle opp til toppen av Snøhetta, og vi forsto dem godt. Dette var dagen for å bestige topper. På Reinheim fikk vi fylt opp vannflasker, spist og slappet av i solveggen, mens vi myste mot toppen av Snøhetta og den store aktiviteten som var av mennesker på vei opp til eller på vei ned fra toppen.
Vi synes vi hadde full kontroll nå, og tok oss en god og lang pause på Reinheim før vi startet opp på neste etappe over til Åmotdalshytta. Først er det en relativ grei stigning før det virkelig tar av oppover mot Leirpulskaret. Vi trodde først at vi hadde gått feil, for vi kunne ikke se noe annet enn en høy snøskavl oppe i fjellsida. Men kartet bestemmer, så vi fortsatte å gå. På slutten måtte ski av, og vi måtte bruke apostlenes hester. Og det viste seg selvsagt at det var farbar vei over skaret. Ikke bedre enn et lite tråkk, men godt nok. Og så var vi oppe på turens høyeste punkt, 1686 moh. Her kunne vi se ut over løypa vi hadde gått samtidig som vi kunne nyte Åmotdalen og fjellene mot Romsdal og Trollheimsfjella.
Og er mann glad i å kjøre ned fjellsider på ski, så må fjellsiden ned mot Åmotdalen være en nytelse. Selv om det var hardt på denne siden av fjellet, var det bare å la det gli utover. Om vi stoppet, var det fordi vi ble slitne i beina av å stå i hockey, eller at de tunge sekkene tvang oss ut av stilling og over på bakparten.
Så Larstelet ble rundet i fin stil, og vi kunne skøyte den siste lange sletten opp til hytta. Dit kom vi kl.17.30, tidligere enn beregnet, så vi var tydelig på bedringens vei. Åmotdalshytta er en relativt stor hytte, og denne kvelden var alle sengene opptatt, så påskeutfarten var i gang.

7. etappe, Åmotdalshytta – Bjorli

Ingen kjenner dagen før solen står opp! Det er en regel som kan bli ett flott tillegg til de andre fjellreglene. For om vi hadde drømt om solskinn og strøken vidde, våknet vi opp til tett skodde, lett snø og null sikt. Med andre ord vær skapt for urbane gatevandrere, som endelig ble stilt opp mot en utfordring. Advart som vi var mot å gå mot Grovudalshytta, valgte vi i dette været å legge turen mot sydenden av Sjongsvannet ved Lesja. Dette

er naboen til Aursjøen og Gautsjøen. Derfra ville vi velge rute videre avhengig av snøforholdene.
Vi hadde sett fram til å kunne besiktige Sør-Trøndelags høyeste fjell, Storskrymten (1988 moh), men dette måtte vi gi opp nå. Vi visste ikke om veien ned til Lesja var merket, så vi brukte god tid til å prikke inn den eksakte ruten vi skulle gå, både på kart og på GPS-mottakeren.
På grunn av tåka valgte vi å gå nord for Drugshøe, men oppe i Leirsjøtelet begynt den kvista løypa å ta en annen retning enn det GPS-en ville at vi skulle gå. Kartet viste en grei dal langs foten av Drugshøe, så valgte vi å legge retningen rett sør, som GPS-en viste. Og ingen tvil, GPS er å stole på. Vi fulgte den helt ned til Lesjøen, og traff rett i husveggen på den jakthytta vi hadde merket inn. Hytta var åpen, så her fikk vi fyrt opp, og ordnet oss med mat, mens været klarnet.

Senere rundet vi Skaksnebb i fint driv, men klokka begynte å nærme seg 18. Vi måtte begynne å vurdere overnatting, og hadde fått tips om at det skulle finnes en overnattingshytte nede ved Nysætre. Da dukket engel nummer to opp i form av en familie som kunne fortelle at noen overnattingshytte fantes ikke i området, men de inviterte oss til hytta si, slik at vi kunne ta en pause mens han sjekket mulighetene. Dessverre var de små, så vi fikk i stedet tilbud om å bli kjørt til Bjorli. Snakk om hjelpsom hytteeier. Vi sparte oss en fire timers tur i mørket over fjellet og kom samtidig fram til avtalt overnattingssted på Bjorli. Så selv om dette var å ta minste motstands vei, så hadde vi god samvittighet etter nok en lang dag i fjellet, og vi hadde fortsatt noen etapper igjen.

8. etappe, Bjorli – Vakkerstøylen

Så var vi kommet til sunnmøringenes hytte og slalåm-senter. Vi følte oss nesten som bønder i byen der vi sto i vårt fjellutstyr i stor kontrast til fartsdresser i in-farger, hjelmer, sko og solbriller i 1000-kronersklassen. Det var best å komme seg av gårde før vi ble mer misunnelige, så derfor la vi av gårde etter å ha fylt på med nødvendig proviant.
Og nå ble det fart over de to sunnmøringene. De var som fuglehunder, nå fikk de teften av noe de kjente – hjemlige fjell. Nå var fjellterrenget endret fra Dovres vidder og topper til dypere daler og kvassere fjellmassiv. Dette skulle bli etapper med mer klyving og brattere nedrenn.
Vakkerstøylen er den "ytterste" hytta til Sunnmøre Turistforening, og ligger virkelig vakkert til litt opp fra det store Ulvdalsvannet. Med

Ulvdalen inn i vest, Høgtunga i sør, Skarvskaregga rett bak i nord og Skirifjellet bak i øst. Selve hytta ligger på ca. 870 m.

9. etappe, Vakkerstøylen – Tjønnabu

Vi sto tidlig opp, for værvarslet var noe usikkert med mulighet for tilskying til snøvær ut på dagen. Fra morgenen av var været rimelig bra. Enkelte skyer, kaldt, litt vind og lett snøvær.
I full mundur la vi løypa over resten av vannet og inn i Ulvdalen. Allerede mens vi krysset oss opp stigningen til Børrebotnen lettet været, og vi hadde et fantastisk skue over fjellrekkene innover dalen. Vi var advart mot rasfare i denne dalen, ikke minst lengst inne. Holdt oss derfor på østsiden av dalen den første delen, og krysset til vestsiden ved Store Børrebotnvann. Det var flere skredrenner på begge sider av dalen, så det var ikke vanskelig å forstå at advarslen var berettiget. Traff på to karer som var på vei til Vakkerstøylen, og like etter dette passerte vi over vår første skredsone. Selv om det nok var en stund siden raset hadde gått, følte vi likevel en nervøs kiling i kroppen da vi passerte over iskulene. Raset var ca. 100 meter bredt, og snøfonna hadde gått rett over dalen. Distansen mellom Vakkerstøylen og Tjønnabu er ikke mer enn 15 km. Selv om det er et par kvasse stigninger, kunne vi skli av gårde i behagelig tempo. Turen tok turen ikke mer enn fire timer.
På Tjønnabu møtte vi den tredje engelen. Ut på kvelden kom hyttesjefen, Amund Midtlied fra Skodje oppover til hytta. Han hadde tatt turen oppover for å ta et par dager der i påska, og så håpet han på å få treffe oss. Vi hadde ikke mer mat enn vi trengte til neste dag, men Amund overrasket med å invitere på middag med koteletter og tilbehør. Det ble en blanding av herremåltid og vikingegilde, og etterpå fikk vi skikkelig kaffe.

10. etappe, Tjønnabu– Valldal – Overøye i Stordal

Så var vi klar for siste etappe. Den var slettes ikke den letteste. Vi skulle først ned fra ca. 800 moh, til lavlandet i Valldal, og så opp til ca.1000 m igjen før vi slapp oss ned til Overøye i Stordal kommune. Vinden var fortsatt tilstede, og det føyk godt rundt hytta, men siden vi skulle ned fra fjellet, var det ikke noe å bekymre seg over. Også dette stykket var rasfarlig. Vi fikk oss et stort "gammelras" som vi måtte passere. Det var gått helt inn til Grønningsetrene. Det var ikke mange meterene unna at setrene hadde blitt med i raset. Igjen var det isføre, men nå var vi blitt rene farts-

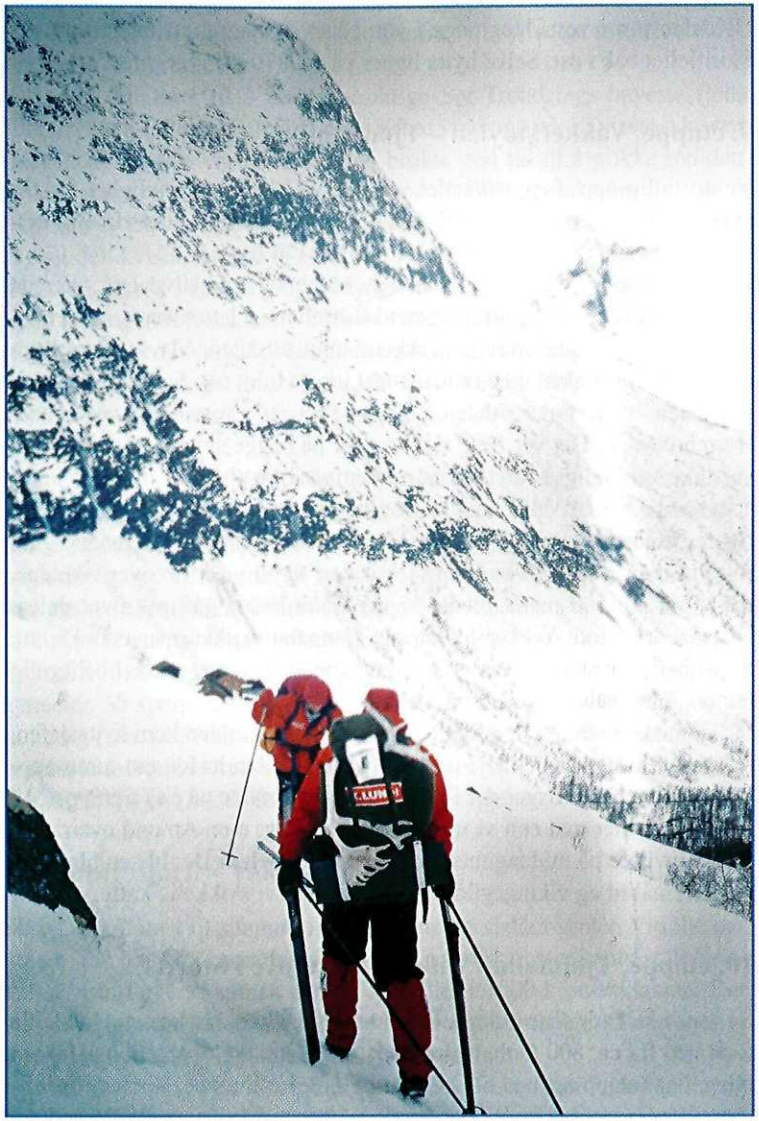

Det siste stykket ned til setrene hadde det gått et stort ras. Rasområdet var iset og svært ujevnt. På grunn av den bratte lia kunne vi ikke ta sjansen på å bruke ski. Falt man her kunne man risikere å segle godt nedover fjellsida.
Foto: Thor Johansen

idiotene ned fjellsidene. Fra setrene og ned til dalen måtte vi spenne av oss skiene. Bakkene ned her er et miniatyr av Trollstigen, bare smalere og brattere. En flott foss stuper seg ned i et juv til høyre for veien ned, og gir

en lett spenning og følelsen av at her er det virkelig bratt. Nede på flatt land var det bare å la seg gli på isholka ned til gårdene, hvor vi fikk ordnet med skyss ned til Myklebust hvor turen kunne fortsette.
Først ble det et stykke uten snø før vi igjen kunne spenne på oss skiene på vei opp til Valldalsetra. Vi begynte å se fram til at turen var over. Kjente på beina at vi ikke var topp motivert for store påkjenninger, nå da vi ante at målet nærmet seg. Oppe ved setrene tok vi vårt "siste måltid". Her hadde vi ikke noen muligheter for å smelte snø, så middagen ble spedd ut i tevann. Men når sulten er størst, er all mat en trøst!
Stigningen hadde til nå vært av det akseptable slaget, men nå begynte det virkelig å stige. Det gikk kvasst oppover, og rasrennene krysset dalen fra begge sider. Vi brukte tre timer opp til toppen, og det merket vi godt på muskulaturen. Vi ønsket nå virkelig å komme oss i mål, men det var fortsatt noen kilometer igjen. Også nedrennet her var styggbratt, så det ble å ta skiene på nakken og skli på beina ned lia. Så var det på med skiene igjen og gli nedover mot Storsjøen.
Nede ved vannet var det masse av påsketurister, og kjentfolk dukket opp. Så nå ble det varme velkomster og gratulasjoner. Dette var jo absolutt av de tingene vi satte pris på, å få verdsatt bedriften vår. Vi hadde ringt fra Valldal og sagt at vi trengte skyss fra Overøye kl.17, og 10 minutter før var vi på avtalt sted.
Overøye var valgt som avslutningssted fordi det var her den gamle ferdselsveien gikk over til Romsdalfjorden og opp Romsdalen til Bjorli og Lesja. Denne veien var det Olav den Hellige flyktet fra kong Knud på sin vei over til Gardariket i år 1028. Dette var også den plassen hvor folk samlet seg fra de forskjellige dalene i distriktet for å drive handel. Så vi syntes dette var et passe sted å avslutte vår historie.

Her var den egentlige turen over, den vi hadde brukt bare 10 dager på. Er ikke det til å være fornøyd med, så vet ikke jeg. Men vi hadde en viktig begivenhet igjen, overrekkelsen av gaven fra Trondheim kommune.
Nå var vi i mål før tiden, så vi fikk god tid til å dra hjem og stelle oss. Og kropp og klær trengte virkelig vask. Endelig fikk vi krype til køys i seng med fjærmadrass.
Og senere, gå tur ut til Fjellstua på Aksla i finvær, drikke sjokolade og spise kake – og fortelle om all dramatikken vi hadde vært gjennom.

Vi kom oss fort i form igjen. Undertegnede dro på old-boys fotballtrening allerede dagen etter. Også Bjørn og Rune var friske som fisker. Nå ja,

Bjørn hadde nok ømme og såre hæler enda. At han klarte å gjennomføre turen, viser at det er tæl i voksen kropp!

Jubileumsdagen i Ålesund

Så var dagen kommet – Ålesund bys "bursdag", mandag 13. april. En ung by på 150 år, skulle feires. Det var lagt opp til stor konsert utenfor rådhuset om kvelden. Det gikk fakkeltog fra den nye konsertsalen og ned til rådhuset. Og folk hadde møtt opp. Over 6000 mennesker kranset plassen. I tillegg var det mange båter på havna utenfor.
Først ble vi alle tre presentert og fikk solid jubel for at vi hadde klart turen. Så ble pulken auksjonert bort, og vi fikk som nevnt 30.000 kroner for den. Heldigvis skulle den bare stå på utstilling hos et firma som minne om turen. Hvis ikke, hadde vi måttet advare den nye eieren mot bruk av "plogen".
Så var den høytidelige stunden kommet, overrekkelse av gaven.
Og legg merke til den. Her var det to personer som skulle holde tale, undertegnede og ordføreren. Snakk om å være i sitt ess. Og som trondhjemmer, fikk jeg på vegne av oss tre vandrere æren av å overrekke gaven fra Trondheim kommune. Og der sto jeg da som den stolteste trønder som tenkes kan, og overbrakte hilsen og gave fra byen min. En opplevelse i seg selv, og jeg må få takke de andre to for at jeg fikk denne æren.

Dermed var i grunnen bragden over, og våre plikter var utført. Det føltes nesten som en liten punktering. For første gang på mange dager følte vi oss ikke i skuddet lenger. Det kan være litt trist det, men nå var tiden inne for vår lille feiring, vi blandet oss med den gemene hop, gikk på bar og nøt et par pils hver.

Skitur øst for den store bre

Av Bjørn Backe, Dag Fergestad og Olav Nilssen

På det østligste utspringet av Grønland, mellom Nordvestfjorden og Kong Oscars fjord, 50 mil nord for Island, ligger et fjellområde kalt Staunings alper. Oppkalt etter en dansk statsminister som ikke var kjent som skiløper. På grunn av været blir denne delen av Grønland kalt den arktiske riviera, på værkartet står det ofte en stor H her. Årsnedbøren er rundt 300 mm, mindre enn i Vågå og Lom. Staunings alper ligger like langt nord som Nordkapp, og er dobbelt så stort som Jotunheimen. Fjellene går opp i nesten 3000 meter og har aldri vært dekket av innlandsisen. Derfor er tindene alpine, det vil si bratte og spisse, med tårn, spir og nåler. Dalene mellom fjellene er fylt av breer, og for å komme seg fra en dal til en annen er man avhengig av et skar eller pass i fjellkjeden. Når man står på en topp, dominerer innlandsisen – den store bre – langt ute i horisonten i vest. Opptil tre tusen meter tykk er denne digre iskappen, stor som et kontinent.

Fra 50-tallet har Staunings alper har vært besøkt av ekspedisjoner. Navnene i området vitner om det, stort sett er det satt tyske, italienske og engelske navn på fjell og breer. Navnene er få, det er fortsatt mange navnløse topper, breer og skar. Det finnes kart over området, men de er gamle, primitive, til dels håndtegnede og ofte villedende. Når man er bortskjemt med gode kart, kan dårlige kart kan være verre enn ingen kart! Misvisningen er ca. 30 grader, det vil si at nord absolutt ikke er der kompassnåla peker.
I 30-årene okkuperte norske fangstmenn et stort område på Nordøst-Grønland, som de kalte Eirik Raudes land. Okkupasjonen var omstridt, men ble etterhvert støttet av de fleste politiske partier og særlig av Bondepartiet som hadde regjeringsmakten. Helge Ingstad ble innsatt som sysselmann det siste året okkupasjonen varte. Han holdt til i Kong Oscars fjord, og skildret senere denne overvintringen i boka Øst for den store bre.
– Norge tapte saken mot Danmark i Haag, og Grønland var dansk koloni inntil 1979 da selvstyret ble innført.
Den norske fangstvirksomheten fortsatte til utpå 60-tallet, den tidligere fylkesordføreren i Sør-Trøndelag Ivar Ytreland, er blant dem som har deltatt. Han har skutt isbjørn på alle hold, fra 20 cm til 200 meter!

Staunings alper ligger helt syd i Eirik Raudes land. Dette en del av